

Analiza porównawcza wierszy Sępa Szarzyńskiego " O wojnie naszej..." i St. Barańczaka "U końca wojny dwudziestoletnie". Lekcja dwugodzinna dla klasy humanistycznej w klasie III przy powtórzeniu wiadomości przed egzaminem maturalnym. Inspirację zaczerpnęłam z opracowania p. Małgorzaty Szei " Bojowanie byt nasz podniebny". Analiza i interpretacja wiersza St. Barańczaka " U końca wojny dwuziestoletniej" zamieszczonej w: Most. Przewodnik dla licealistów (wydawnictwo Stentor).

Analiza porównawcza wierszy St. Barańczaka „ U końca wojny dwuziestoletniej” i Sępa Szarzyńskiego „O wojnie naszej, którą wiemy z szatanem, światem i ciałem”.

Lekcja przeznaczona dla uczniów klasy maturalnej (2h)

Cel: uczeń

1. dostrzega przenikanie się epok, potrafi w wierszu współczesnym dostrzec elementy poetyki baroku; (Sęp Szarzyński jako poeta wczesnobarokowy)
2. dostrzega w utworach cechy charakterystyczne baroku;
3. wskazuje zastosowane w utworze środki wyrazu artystycznego i ich funkcje;
4. rozpoznaje w utworze sposoby kreowania świata;
5. wykorzystuje w interpretacji konteksty;
6. kształci kompetencje kluczowe: kompetencje w zakresie czytania i pisania, kompetencje obywatelskie

Przebieg lekcji: Uczniowie zapoznają się z tekstem St. Barańczaka (warto tu wprowadzić lub przypomnieć informacje o autorze, np. w formie krótkiej prezentacji; omówić cechy poezji Nowej Fali pod kątem języka i celów) i przypominają tekst Sępa Szarzyńskiego.

	Sęp Szarzyński	Barańczak
tytuł	Rozbudowany, typowy dla liryki barokowej; stanowi streszczenie problematyki wiersza; kolejność wrogów człowieka nie jest przypadkowa: Szatan- największy wróg, przeciwnik Boga, kusiciel, świat- teren działania Szatana , pełen pokus, ciało- przeciwieństwo duszy pragnącej Boga (św. Augustyn), które - skłonne do pokus- ciągnie człowieka do grzechu. Wyraz wojna wskazuje, że istotą ludzkiego życia jest walka ze złem o zbawienie.	Aluzja do wieku autora (ur.1946)-utwór został napisany w 1968- kiedy młody człowiek wchodzi w wiek dojrzałości, z czym wiąże się odpowiedzialność i samodzielność podejmowania decyzji, ale także do okresu panowania systemu totalitarnego w Polsce(informacja o wydarzeniach '68). Tytułowa wojna może być więc interpretowana jako doświadczenie jednostkowe i zbiorowe. Informacja o końcu wojny- koniec,

Forma wypowiedzi	Monolog skierowany do Boga(apostrofy), który - zgodnie z barokową teorią przepychu także w literaturze, co objawia się bogactwem środków artystycznych- określany jest jako Możny Pan, Król powszechny (peryfraz)	zakończenie jakiegoś okresu zawsze zmusza do refleksji Monolog (rozmowa z samym sobą)
p.liryczny/ obraz człowieka	Sonet 1 os.l.m. wskazuje na uniwersalizm doświadczeń; KAŻDY człowiek walczy z grzechem, każdy jest narażony na pokusy świata; 1os.l.p. w końcówce wiersza wskazuje na osobisty charakter rozterek bohatera; Człowiek wątki (słaby, podatny na zło), rozdwojony w sobie (rozdarty między pragnieniami ciała i duszy), niebaczny (nieostrożny, a więc łatwo ulega pokusom); Świadomy własnej słabości i wielkości Boga- jedynej ostoi człowieka	2 os. l.p. uzyskuje pewien dystans nie mówiąc wprost o sobie, ale tym samym wskazuje na zbieżność doświadczeń swego pokolenia (ja i ty) Człowiek samotny we wrogim świecie- wszystkie wyrazy i związki frazeologiczne odnoszą się do doświadczeń wojny klęska, atak, okopy, przegrana, zawieszenie broni Człowiek wchodzący w okres dojrzałości, okres posługiwania się własnym rozumem Człowiek oświecony lampką z biurka prosto w oczy- dwoistość interpretacji: 1)człowiek oświecony czyli taki, który nie boi się posługiwać rozumem bez obcego kierownictwa (Kant);Tu: człowiek , który musiał skonfrontować dobro i zło i opowiedzieć się po którejś ze stron 2) przesłuchanie, śledztwo; można wywnioskować, iż bohater to człowiek, który wraz z innymi przeciwstawiał się ustrojowi : szedłeś nimi, uciekałeś z nimi, biorącymi udział w wojnie(wojna w obronie godności to pochody, łzy gniewu, ochrypli krzyk; traktowanie przez władzę oponentów jak zwierzynę, którą trzeba dopaść i wytresować nałożyć kaganiec) i ponosi tego konsekwencje- huraganowy ogień krzyżowych pytań. U końca wojny analizuje wydarzenia: liczyłeś zaginionych, zmarłych i zabitych i stara się utrwalić ich w pamięci, choć podczas przesłuchania milczy zapominając nazwisk i adresów. W ten sposób opowiada się po stronie dobra, prawdy, po stronie ofiar.
Obraz świata	Dualizm: Bóg- szatan; niebo- piekło, dobro-zło, walka- pokój; duch-ciało; teren walki, labirynt pełen <i>łakomych marności</i>	Teren walki dobra ze złem, i zło , i dobro to nie abstrakcja, to wynik działania człowieka,
problem	Sens życia człowieka stanowi dążenie do wewnętrznej doskonałości, co jest warunkiem zbawienia i szczęścia wiecznego; polemika z wizją renesansowej	Odkłamanie rzeczywistości poprzez przywrócenie językowi zdolności wyrażania prawdy; język jako narzędzie walki z totalitaryzmem, którego cechą

	harmonii	jest zakłamanie rzeczywistości poprzez zakłamanie języka (nowomowa)
Język/ sposób obrazowania	<p>Słownictwo militarne: wojna, pokój, bój, hetman, bojowanie;</p> <p>Opozycja wojny(bojowanie byt nasz podniebny , a więc ziemski) i pokoju wskazuje, że niemożliwe jest osiągnięcie pokoju w życiu ziemskim</p> <p>Typowe dla baroku bogactwo środków (zaskoczyć, zadziwić odbiorcę):antytezy, peryfrazy, przerzutnie, apostrofy, inwersje, wylczenia, epitety, paradoksy oddają tragiczną sytuację człowieka skazanego na walkę o swe zbawienie</p>	<p>Słownictwo militarne typowe dla systemu totalitarnego(walka o pokój!) :wojna, klęska, zwycięstwo, dywanowy nalot, okopy.</p> <p>Odnowienie języka poprzez nietypowe zestawienia wyrazów: oświecony lampą, zawieszenie broni nad głową, być wśród siebie; przerzutnie. Wielka litera tylko na początku sugeruje, że jest to jedno zdanie złożone wielokrotnie, co potwierdza fakt, iż forma wypowiedzi jest wewnętrzny monolog. wagę tego monologu podkreśla trzykrotne powtórzenie tej samej sekwencji : <i>u końca wojny dwudziestoletniej...</i></p>